

masının üçüncü maddesinde ise şu hüküm yer almaktadır. "İthalatçı ülkelerin belirli kategorilerde pazarların önemli ölçüde bozulması durumunda kota kısıtlamasına gidilebilir."

Öte yandan yukarıda ülkemizin GATT'ın Subvansiyonlar Kodu olarak bulunan anlaşmayı imzalamasıyla daha önce açıkladığımız GATT'ın VI., XVI. ve XXIII. maddeleri çerçevesinde ihracatımızı artırmak veya ithalatımızı kısmak için sübvansiyon gibi dolaysız yollara başvurmamayı ilke olarak kabul etmiştik.

Gerek AET gerek ABD ve gerekse İsveç, Kanada gibi başlıca endüstrileşmiş ülkeler yukarıdaki anlaşmalar ve daha önce gördüğümüz gelişmeler çerçevesinde, ülkemize karşı anti-damping ve kota uygulamaları başlatmışlardır. Şimdi bunlarla ilgili birkaç örnek verelim:

AET ülkelerinin bazılarının Türk dokuma ve giyim sanayii ürünlerinin ithalatının kısıtlanmasına ilişkin çalışmaları 1977'de pamuk ipliği ile ilgili olarak başlamıştır. İngiltere 1978 ve 1979'da Türk pamuk ipliği ithalatına kısıtlamalar getirmiştir.

Ayrıca AET Türk pamuk ipliğinin sübvansiyona konu olduğu ve fiyatların damping fiyatlar olduğu iddiasıyla 3.12.1981'den itibaren geçici olarak % 16 anti-damping vergisi uygulamaya başlamıştır. 3.4.1982'den itibaren bu oran % 12'ye düşürülmüş ve sürekli hale dönüştürülmüştür. Buna karşılık Türkiye AET çıkışı bazı demir ve çelik ürünlerine % 15 fon uygulamaya başlamıştır. Bu fon 5.1.1984 tarihinden itibaren % 5'e düşürülmüştür.

Pamuk ipliği konusunda yürütülen görüşmeler 19.8.1982'de bir anlaşmayla sonuçlanmıştır. Buna göre saptanan asgari ihracat fiyatı üzerinden Türkiye'nin 1982 yılında AET'ye pamuk ipliği ihracatı 75.000 tonla sınırlandırılmıştır. Bu anlaşma 16.3.1984 tarihinde 1984 için 67.000 ton 1985 yılı içinde 77.700 tonluk kontenjanlarla yenilenmiştir.

Pamuk ipliği konusunda AET ile yapılan anlaşmanın en önemli yönü Türkiye - AET arasındaki ticari ilişkilerde yaklaşım değişikliğinin Türkiye tarafından kabul edilmiş olmasıdır. Böylece Türkiye toplulukla tercihli ticaret anlaşması olan herhangi bir ülke durumuna gelmeyi kabul etmiş olmaktadır. ABD, MFA kapsamındaki 120 kate-

goriden 12'sinde ülkemize (1986 yılı itibarıyla) kota koymuş durumdadır. Özellikle ülkemizin en güçlü olduğu pamuklarda kotalarla ihracatı kısıtlanmış durumdadır. Varolan durumda ABD pazarına girebilmek için yünlu ve keten dokuma ve giysilerle, kota boşlukları bulabilir. ABD ile ticari ilişkilerimizde kota uygulanmayan bir alan da deri konfeksiyon ürünleridir.

5. SONUÇ

Başta ABD ve AET olmak üzere batı ülkeleri başta tekstil olmak üzere her türlü malın kendi ülkelerine ithalatında piyasa ekonomisi dışında yapılan müdahalelerine karşı kesin tavır koymaktadır. Bir başka deyimle bir malın fiyatını damping veya sübvansiyon yoluyla düşürerek kendi piyasalarına alışılagelen ithalat ve ihracat şekilleriyle sokulmasına ilke olarak izin vermemektedirler. Bu alanda da hayli yol almışlardır. O halde Türk tekstil ürünlerinin batı ülkelerinde pazar payını artırması ancak normal ekonomi kuralları çerçevesinde olanaklıdır. Ancak bu alanda da batı ülkelerinin kullandıkları yüksek teknoloji gözönüne alınırsa ülkemizin aynı silahla cevap vermesiyle sonuç alınabilir. Çünkü işçiliğimiz onlara göre ucuzdur.

Varolan durumda batı ülkelerinin koymuş oldukları kotaları aşmanın diğer yolları karşılıklı ticaret, lobi oluşturma, başka ülkelerde yatırım yapma, "switch" şirketlerinden yararlanma vb. yöntemler olabilir.

KAYNAKÇA:

- BALKIR C. ve ÜNAL H., Uluslararası Ticarette Haksız Rekabet ve Anti-Damping Uygulamaları,
- BAŞER G., Tekstil Dışsatım Sorunlarının Çözümünde Kalite Yaklaşımı, Dış Ticaret Araştırma Merkezi, Eylül 1986.
- EREM T., 30 ve 31 Ekim 1986 İstanbul'da Uluslararası Pazarlama ve İhracat Sempozyumu'nda sunulan tebliğ.
- MEIER Gera M., Problems of Trade Policy, Oxford University Press, 1973.
- SEYDİOĞLU H., Türkiye Ekonomisi ve İstikrar Politikaları: 1980-1985, Marmara Üniversitesi Türkiye Ekonomisi Araştırma Merkezi, İstanbul, 1986.
- The European Community's Textiles Trade Çev. KARLUK Rıdvan, DPT Yayını No: 1858, 1982.

Bölge ve Ülkelere Göre Dünya Tekstil Üretim Eğilimleri*

Çeviren: Erol ÖZENÇ
İGEME Uzmanı ANKARA

Hazır giyime yapılan harcamalar 1986'nın ilk altı ayında 1985'in aynı dönemine oranla % 6 daha fazla olmasına karşın; daha iyi rekabet edebilen bir kambiyo kuru, daha sıkı ithalat kısıtlamaları ve tekstil talebinde azalmanın bir sonucu olarak ABD'de daha düşük bir tekstil ithalat artışı beklenmektedir. 1985'te ABD'de yurt içi giyim üretimi yalnızca % 1.5 artmıştır. Başlıca AET ülkelerinde tekstil ve giyim üretimi, 1980 düzeylerinin çok altındadır. Japonya'da tekstil ve giyim sanayi, ekonomik büyümedeki yavaşlamadan ve değeri artan Yen'den zarar görmüştür. 1985'te üretim % 0.7 ve ihracat ise % 7.3 düşmüştür. Yatırımlar da azalmıştır. Yen'in değer kazanması 1986'nın ilk dört ayında Güney Kore'nin ve Tayvan'ın Dolara bağlı ekonomilerine büyük bir patlama yapma imkanı vermiştir. Güney Kore'nin lif ürünleri ihracatı, 1985'de % 16.4 ve Tayvan'ın ihracatı ise % 19.6 artmıştır. Fakat Hong Kong gib Güney Kore ve Tayvan da, özellikle ABD'ye ihracatın artık eskisi gibi artmadığını görecektir; kotalar hızla düşmekte ve kota primleri artmaktadır. Bu arada Çin iyimserdir ve 1990'daki hızlı büyümeyi planlamaktadır. Güney Doğu Asyalı ihracatçılar, AET ile yapılan yeni MFA sözleşmelerinin bir miktar artış ve esneklik sağlayacağı konusunda umutludurlar.

WORLD TEXTILE TRADE AND PRODUCTION TRENDS

In the USA lower textile import growth is forecast as a result of a more competitive exchange rate, tighter import restrictions and a slowdown in textile demand, although consumer spending on clothing in the first six months of 1986 was 6 per cent up on the same period in 1985. In 1985 US domestic clothing output grew only 1.5 per cent. In the major EEC countries textile and clothing output is still well below 1980 levels. In Japan, the textile and garments industry has suffered from a slowdown in economic growth and the rising yen. Output fell 0.7 per cent in 1985 and exports fell 7.3 per cent. Investment was down too. The appreciation of the yen has given a tremendous boost to the dollar - linked economies of South Korea and Taiwan in the first four months of 1986. South Korea's

* "Textile Outlook International, November 1986, The Economist Publications Limited'den çevrilmiştir."

exports of fibre products rose 16.4 per cent and Taiwan's 19.6 per cent on 1985. But South Korea and Taiwan, like Hong Kong, are finding that spectacular growth of garment exports, especially to the USA, is being affected by the steady stream of "calls"; quotas are falling rapidly and driving up quota premia. China meanwhile remains optimistic and is planning for rapid expansion by 1990. The Asean exporters are hopeful that the new MFA agreements with the EC will provide some increased growth and flexibility.

1 - ABD

1.1. ABD'de Talep Yavaşlamakta

Son yıllarda ABD pazarının başlıca özelliği, artan talep ve bundan da daha hızlı artan ithalat olmuştur. 1986 ve 1987'de bu iki özellik tersine dönmüştür. Daha iyi rekabet edebilir bir döviz kuru ve daha sıkı ithalat kısıtlamaları ile talep azalmış ve ithalatın büyüme hızı düşürülmüştür. Ancak ithalatın büyüme hızı talepteki azalmaya oranla daha az olmuştur.

Son aylarda, 1986'daki % 4'lük resmi GSMH büyüme projeksiyonu konusunda ciddi kuşku doğmuştur. Şimdi ise daha önce belirtilen büyüme hızının yarısından biraz daha fazlası (% 2,5 civarında) beklenmektedir. Daha ucuz petrol fiyatlarının olumlu etkisi, geniş ölçüde genel belirsizlik ve ABD'nin ağır imalat petrol ve çiftçiliğe dayanan bölgelerindeki ekonomik depresyonun yanısıra açık bütçe ve dış ticaret dengesizliğinin ters etkisi ile geniş ölçüde silinmiştir. Bunun bir sonucu olarak, tekstil talebi artışı muhtemelen bu yıl azalacaktır. Giyimde ise talep büyümesi iki yıldır azalmış ve 1984'de % 9'dan 1985'te % 4'e düşmüştür. Ancak bu yılın başında talebin arttığı belirtilmiş ve 1986'nın ilk altı ayında giyime yapılan tüketici giderleri, 1985'in aynı dönemine oranla % 6 daha çok olmuştur.

Yer döşemeleri ve diğer ev malzemelerine olan talep, ev yapımının patlamasından yararlanmıştır. Ev yapımı ise 1986'nın ilk altı ayında 1985'in aynı dönemine oranla ortalama % 15 daha fazla olmuştur.

1.2. İthalat Artmakta

ABD tekstil ve giyim pazarı, hızlı bir ithalat artışına tanık olmuştur. Aşağıdaki tablo en büyük artışın 1984'te olduğunu, fakat ithalatın 1985'te % 43'e ulaştığını göstermektedir. Ancak bu tablodaki kullanılan miktar ölçüsünde bir zıtlık vardır. Giyim ithalatının artış payı değer olarak % 15'e yakındır. Fakat artış hızı konusunda hiç kuşku yoktur. Giysi ithalatı, 1983'te % 27 ve 1984'te % 32 arttıktan sonra, 1985'te % 9 artmıştır. İthalat artışının hızlı olmasına karşın, MFA satıcı ülkelere yapılan kontrollarda bir yoğunlaşma olmuş ve 1986'da gelişmiş ülkeler tekstil ihracatçıları ile çok daha kısıtlayıcı anlaşmalar yapmışlardır.

1985'te MFA ülkelerinden yapılan MFA liflerinden mamul tekstil ve giyim ithalatı ise % 4 artmıştır, fakat Batı